



HOSPODÁRSKA, SOCIÁLNA A ÚZEMNÁ SÚDRŽNOSŤ

Európska únia v záujme podpory svojho celkového harmonického rozvoja posilňuje svoju hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť. EÚ sa zameriava najmä na znižovanie rozdielov medzi úrovňami rozvoja jednotlivých regiónov. V rámci dotknutých regiónov sa osobitná pozornosť venuje vidieckym regiónom, regiónom zasiahnutým zmenami v priemysle a regiónom závažne a trvalo znevýhodneným prírodnými a demografickými podmienkami, ako sú najsevernejšie regióny s veľmi nízkou hustotou obyvateľstva a ostrovné, cezhraničné a horské regióny.

PRÁVNY ZÁKLAD

Články 174 – 178 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).

SÚVISLOSTI

Politika súdržnosti je hlavnou investičnou politikou Európskej únie. Prináša osoh všetkým regiónom a mestám v EÚ a podporuje hospodársky rast, tvorbu pracovných miest, konkurencieschopnosť podnikov, trvalo udržateľný rozvoj a ochranu životného prostredia.

V Európskom spoločenstve (dnešnej Európskej únii) existovali od počiatku veľké územné a demografické rozdiely, ktoré by mohli predstavovať prekážky pre integráciu a rozvoj v Európe. V Rímskej zmluve (1957) sa stanovili mechanizmy solidarity vo forme dvoch fondov: Európskeho sociálneho fondu (ESF) a Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu (EPUZF, usmerňovacia sekcia). V roku 1975 sa zaviedli regionálne aspekty vytvorením Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR). V roku 1994 bol zriadený aj Kohézny fond.

V dôsledku Jednotného európskeho aktu z roku 1986 sa z hospodárskej a sociálnej súdržnosti stala právomoc Európskeho spoločenstva. V roku 2008 sa Lisabonskou zmluvou zaviedol tretí rozmer súdržnosti v EÚ: územná súdržnosť. Tieto tri aspekty súdržnosti sú podporované prostredníctvom politiky súdržnosti a štrukturálnych fondov.

CIELE

Posilňovanie hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti je jedným z hlavných cieľov EÚ. Významnú časť svojich činností a rozpočtu venuje znižovaniu rozdielov medzi regiónmi s osobitným dôrazom na vidiecke regióny, regióny zasiahnuté zmenami v priemysle a regióny závažne a trvalo znevýhodnené prírodnými a demografickými podmienkami.



EÚ podporuje dosahovanie uvedených cieľov využívaním európskych štrukturálnych a investičných fondov (ESF, EFRR, Kohézny fond, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV) a Európsky námorný a rybársky fond (ENRF)) a ďalších zdrojov, ako je napríklad Európska investičná banka.

V roku 2014 Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka nahradil usmerňovaciu sekciu Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu. V rámci politiky súdržnosti Únie EPFRV podporuje rozvoj vidieka a zlepšovanie poľnohospodárskej infraštruktúry.

Európsky sociálny fond je hlavným nástrojom Únie podporujúcim opatrenia, ktorých cieľom je predchádzanie a boj proti nezamestnanosti, rozvoj ľudských zdrojov a podpora sociálnej integrácie na trhu práce. Financuje iniciatívy, ktoré podporujú vysokú úroveň zamestnanosti, rovnaké príležitosti pre mužov a ženy, udržateľný rozvoj a hospodársku a sociálnu súdržnosť.

Cieľom Európskeho fondu regionálneho rozvoja je pomáhať pri odstraňovaní najväčších regionálnych rozdielov v EÚ. Podporuje regióny, ktorých rozvoj zaostáva, ako aj premenu upadajúcich priemyselných regiónov.

Kohézny fond poskytuje finančné príspevky na projekty v oblasti životného prostredia a transeurópskych sietí v oblasti dopravnej infraštruktúry. Tento fond môžu využívať iba tie členské štáty, ktorých hrubý národný dôchodok na obyvateľa je nižší ako 90 % priemeru EÚ.

Na zabezpečenie efektívneho využívania štrukturálnych fondov treba dodržiavať tieto zásady:

- organizácia fondov podľa cieľov a regiónov,
- partnerstvo medzi Komisiou, členskými štátmi a regionálnymi orgánmi pri plánovaní, vykonávaní a monitorovaní využívania fondov,
- plánovanie pomoci,
- doplnkovosť príspevkov EÚ a vnútroštátnych príspevkov.

Pridelovanie finančných prostriedkov Únie určených na politiku súdržnosti sa zameriava na dva hlavné ciele:

- investície pre rast a zamestnanosť – zameraný na posilnenie pracovného trhu a regionálnych hospodárstiev,
- európska územná spolupráca – podporujúci súdržnosť EÚ prostredníctvom spolupráce na cezhraničnej, nadnárodnej a medziregionálnej úrovni.

Od roku 1988 rozpočet na politiku súdržnosti Únie výrazne rástol, čím sa stala popri spoločnej poľnohospodárskej politike jednou z kvantitatívne najvýznamnejších politík Únie. V programovom období 2014 – 2020 vynaloží EÚ na svoju politiku súdržnosti viac ako 350 miliárd EUR, t. j. 32,5 % celkového rozpočtu EÚ. Tieto finančné prostriedky sa použijú na tak rozličné činnosti, ako sú stavby ciest, ochrana životného prostredia, investície do inovatívnych podnikov, vytváranie pracovných miest a odborná príprava. Takmer 200 miliárd EUR sa prideli na EFRR (vrátane 10,2 miliardy EUR na Európsku územnú spoluprácu a 1,5 miliardy EUR ako osobitných prostriedkov pre



najvzdialenejšie a riedko osídlené regióny). Viac ako 83 miliárd EUR sa vyčlení pre ESF a 63 miliárd EUR pre Kohézny fond.

NÁVRH POLITIKY SÚDRŽNOSTI EÚ PO ROKU 2020

V máji 2018 Komisia predložila návrhy nariadení týkajúcich sa politiky súdržnosti EÚ po roku 2020. Jedným z hlavných cieľov tejto reformy je zjednodušiť postupy a zvýšiť účinnosť investícií EÚ. Jedenásť tematických cieľov politiky súdržnosti v rokoch 2014 – 2020 bolo nahradených piatimi politickými cieľmi pre EFRR, ESF+, Kohézny fond a ENRF:

- inteligentnejšia Európa – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva,
- ekologickejšia, nízkouhlíková Európa,
- prepojenejšia Európa – mobilita a regionálna prepojitelnosť IKT,
- sociálnejšia Európa – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv,
- Európa bližšie k občanom – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.

Navrhovaný rozpočet na budúcu politiku súdržnosti je 330,6 miliardy EUR. Približne 200,6 miliardy EUR sa prideli na EFRR (vrátane 8,4 miliardy EUR na Európsku územnú spoluprácu a 1,5 miliardy EUR ako osobitných prostriedkov pre najvzdialenejšie regióny). Viac ako 41 miliárd EUR sa vyčlení pre Kohézny fond (z toho 10 miliárd EUR pre Nástroj na prepájanie Európy) a 88,6 miliardy EUR pre ESF+.

Navrhované nariadenia podliehajú riadnemu legislatívnemu postupu, v rámci ktorého má Parlament rovnocenné postavenie s Radou. To znamená, že tieto dve inštitúcie budú musieť pred koncom roka 2020 dosiahnuť konsenzus, pokiaľ ide o pravidlá pre budúcu politiku súdržnosti.

Do apríla 2019 Parlament dokončil prvé čítanie návrhov Komisie.

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Európsky parlament zohráva veľmi aktívnu úlohu v podpore posilňovania hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti EÚ. Právne predpisy týkajúce sa politiky súdržnosti a štrukturálnych fondov sa pripravujú v rámci riadneho legislatívneho postupu, v ktorom má Parlament rovnaké slovo ako Rada.

Parlament sa aktívne zapojil do rokovaní o reforme politiky súdržnosti na roky 2014 – 2020. Táto reforma definuje priority a nástroje budúcich opatrení EÚ zameraných na posilnenie hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti. Parlament rozhodne podporil návrhy na rozsiahlu a efektívnu politiku súdržnosti, ktorá si tiež vyžaduje dostatočné finančné zdroje.

Jacques Lecarte / Marek Kołodziejcki
04/2019

